

שיעורי
הרב אהרן ליכטנשטיין

בבא בתרא
חזקת הבתים

ישיבת הר עציון

אלון שבות

תשע"ג

מהדורת אדר

"ושננתם לבניך ודברת במ'
(דברים ו', ז)

לזכות והצלחה

וועלוועל בן יוסף מאיר שיחי'
יהודית בת עמרם שתחי'

ויוצאי חלציהם

שמואל, חנה, אילה, שלומית,
הדר, יוסף מאיר, ויצחק
שיחי'

עורך ראשי: רונן כץ

עורכים: הרב דניאל וולף, רונן כץ, עמיחי גורדין, מתן גלידאי, חיים נבון

התקנה לדפוס: אוריאל כהן

תודתנו לכל העוסקים במלאכה

©

כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון

הדפסה שנייה - תשע"ג

תוכן העניינים

3.....	הקדמה
5.....	מבוא
7.....	יסודות חזקת ג' שנים
17.....	מעשה החזקה
25.....	רציפות החזקה
37.....	מיגו למפרע
49.....	חזקה שאין עמה טענה
61.....	עדות מוכחשת
73.....	זילותא דבי דינא
85.....	מעלין לכהונה על פי עד אחד
101.....	מעשה דרבא בר שרשום
117.....	מיגו לאפטורי משבועה
129.....	קריביה דרב אידי בר אבין
137.....	נסכא דרבי אבא - אופי דין שבועה
151.....	ממון המוטל בספק
165.....	הנהו עיזי דאכלו חושלי
177.....	מחאה
187.....	מודעא
203.....	מתנתא טמירתא
213.....	מחילה בטעות
221.....	גדרי הכחשה בעדות
231.....	חזקה בשותף
241.....	נוגע בעדותו
253.....	שעבוד מיטלטלין
265.....	חזקת מיטלטלין
279.....	חזקת אומן
291.....	נתחלפו לו כלים בבית האומן
297.....	תליוהו וזבין
307.....	אמנה ומודעא היו דברינו
321.....	לקח מן האיש וחזר ולקח מן האישה
335.....	מפתח הש"ס
345.....	מפתח הרמב"ם
347.....	מפתח כללי

הקדמה

קובץ זה מורכב משיעורים שנאמרו, במסגרת הלימוד הסדיר, בפני תלמידיי בישיבת הר עציון, בשנת ה'תשס"א, על רוב פרק חזקת הבתים.

מרגלא בפומייהו דיושבי בית המדרש דברי רבי ישמעאל החותמים את משניות מסכת בבא בתרא – ומתוך כך, את מסכת נזיקין כולה: "הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, שאין לך מקצוע בתורה גדול מהן, והן כמעייין הנובע". מעבר לכך, נהוג לחשוב כי תסיסת המבוע מורגשת במיוחד בחזקת הבתים, פרק בו העוצמה והעושר הלמדניים בולטים למדי. ומכאן, שכל הניגש ללבן את הסוגיות – ועל אחת כמה וכמה, הבא להעלות את שיעוריו על הכתב ולפרסמם ברבים – ניגש אל המשימה בדחילו ורחימו של חרדת קודש ואחריות. זו אמנם תחושת, ואני תפילה כי הדברים קולעים לאמת, ושכך יתקבלו על ידי לומדיהם.

זכיתי, בסייעתא דשמיא, שמלאכתי בהבאת הדברים לדפוס תיעשה על ידי אחרים. תלמידים מסורים טרחו ועמלו להעלותם על הכתב, לסדרם ולעורכם, על מנת להציגם על שולחן לומדי תורה ושוחריה. תודה מקרב לב שלוחה לתלמידים אלו: רונן כץ, עמיחי גורדין, מתן גלידאי וחיים נבון. תודה המלווה בתפילה ובברכה שיזכו להגדיל תורה ולהאדירה לאורך ימים טובים. משנה תודה לרב דניאל וולף, שהעביר על השיעורים את קולמוסו האיכותי ותיקן בקפדנות את הטעוֹן תיקון.

לסיום, הבעה מחודשת של שתי תפילות רבי נחוניא בן הקנה: בקשה – הנדרשת במיוחד כלפי שיעורים שוטפים – שלא תארע תקלה על ידי ושלא אכשל בדבר הלכה; ושבח והודאה על שזיכני הקב"ה להיות מיושבי בית המדרש, בין השואפים ללמוד וללמד לשמור לעשות ולקיים.

יהי רצון שאזכה, יחד עם בני ביתי ותלמידיי, להמשך רחמי וחסדיו; ויתקיים בנו מקרא שכתוב "וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו".

בברכת התורה והמצוה
אהרן ליכטנשטיין

מבוא

אנו מודים לקב"ה שזיכה אותנו להוציא כרך נוסף בסדרת שיעורי הרב אהרן ליכטנשטיין. כרך זה מכיל סיכומי שיעורים בפרק 'חזקת הבתים' שבמסכת בבא בתרא, שאותם העביר הרב במהלך זמן חורף ה'תשס"א.

הנושא העיקרי בפרק 'חזקת הבתים' הוא חזקת ג' שנים. כדי ליצור מוחזקות במיטלטלין, די בכך שכרגע האדם אוחז בחפץ. בקרקעות, לעומת זאת, לא די באחיזה רגעית מעין זו. כדי ליצור מוחזקות בקרקע יש צורך במעשה המבטא באופן משמעותי יותר את הזיקה של האדם אליה. בנוסף, האדם נדרש להתמיד במעשה זה, ולבצעו במשך תקופה ארוכה של שלוש שנים. רק כך ביכולתו לבסס את טענתו לבעלות על הקרקע.

בשיעורים שלפנינו ניכרים בבירור העקרונות הללו. כדי "לקנות" סוגיה, לא די באחיזה שטחית וחד פעמית. על מנת ליצור זיקה משמעותית אל הסוגיה, יש צורך בליבון יסודי ובניתוח מעמיק של מבנה הסוגיה והיסודות ההלכתיים העומדים בבסיסה. את כל זאת עושה הרב ליכטנשטיין בבהירות ובפשטות, אשר גם הירידה לפרטי הסוגיה אינה פוגמת בהן. ההתמדה בדרך זו סוגיה אחר סוגיה, היא המעניקה ללומד את התשתית לשליטה ולבעלות על הסוגיות שבפרק.

* * *

ייחודו של ספר שיעורים זה ביחס לספרים אחרים המקבצים שיעורי ראשי ישיבות הינו בסדר ובשיטתיות שבו. הרב מלבן את הנושא הנידון מכל צדדיו, ומבדיל בין היסודות ההלכתיים השונים השותפים בעיצובו.

קדמו לספר זה קבצי שיעורים על מסכתות זבחים, טהרות ובבא מציעא, ועל קונטרס דינא דגרמי. קבצים אלו נחלו הצלחה רבה, וכבר הודפסו מספר מהדורות שלהם. הסדר והמבנה השיטתי שבשיעורי רבנו גרמו לרבים להפציר בנו להוציא קבצי שיעורים בתחומים נוספים.

בספר זה נדפסו שיעוריו של הרב על פרק חזקת הבתים. השיעורים מנתחים בצורה יסודית את העקרונות העומדים בבסיס הסוגיות שבפרק, ומציגים משנה סדורה ומובנה של הנושאים הללו.

השיעורים מנוסחים בצורה המאפשרת קריאה רהוטה ומובנת גם לאלו שחסרים ידע מוקדם בנושא. במסגרת השיעור מובאים המקורות הבסיסיים בסוגיה, ובהערות השוליים מצוינים מקורות נוספים, המהווים פתח למי שמעוניין להעמיק יותר בנושא הנידון.

חובה וזכות היא לנו להודות לרב דניאל וולף, על עבודתו המסורה והשקדנית. הרב וולף עבר על השיעורים והוסיף להם את הערותיו. חותם עבודתו היסודית מוטבע בהערות השוליים שבספר.

אנו מודים למשפחתם של אברהם ואסתר גרוס ומשה זאב וברכה ברנשטיין ז"ל, שהקדישה לזכרם את המהדורה הראשונה.

אנו מודים במיוחד לוועלוועל ויהודית על הקדשת המהדורה החגיגית הנוכחית היוצאת לכבודו של רבנו במלואת לו שמונים שנה, ומאחלים להם ולמשפחתם הרבה ברכה והצלחה.

העורכים